

Plan wynikowy¹

Historia i teraźniejszość. Liceum ogólnokształcące i technikum. Zakres podstawowy

Część 1

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania ² . Uczeń:
I. WPROWADZENIE			
1	Człowiek i grupy społeczne	- wyjaśnia charakter procesu socjalizacji, podaje przykłady wpływu otoczenia społecznego na jednostkę w odniesieniu do różnych dziedzin życia; - charakteryzuje różne rodzaje grup społecznych i omawia ich rolę w życiu człowieka; - omawia funkcjonowanie człowieka w grupie społecznej, narodzie, państwie; - wyjaśnia pojęcie <i>bonum commune</i>, potrafi omówić jego rolę w we współczesnych doktrynach politycznych; - wyjaśnia nowożytne rozumienie pojęcia <i>umowa społeczna</i>, porównuje je z tradycyjnym pojmowaniem naturalności więzi społecznych; - nazywa i opisuje wspólnoty i grupy tworzące się na podstawie podobieństwa pochodzenia, kultury, sposobu życia, wspólnoty interesów i sytuacji ekonomicznej	- zna i rozumie pojęcie <i>animal sociale</i>; - wyjaśnia, dlaczego człowieka rozumie się w tradycji jako „istotę społeczną”; - charakteryzuje różnorodne role społeczne, które odgrywa człowiek, oraz znaczenie życia społecznego dla jego rozwoju i spełnienia; - wyjaśnia, w jaki sposób rozwijana w nowożytności koncepcja umowy społecznej różni się od tradycyjnego pojmowania naturalności więzi społecznych; - definiuje klasyczne określenie dobra wspólnego (<i>bonum commune</i>); - dostrzega realizację <i>bonum commune</i> we współczesnych doktrynach politycznych; - wymienia podstawowe sposoby realizacji społecznego bytu człowieka: rodzinę, naród, państwo i związki państw oraz dostrzega podobieństwa i różnice między nimi; - wyróżnia wspólnoty i grupy tworzące się na podstawie podobieństwa pochodzenia, kultury, sposobu życia, interesów i sytuacji ekonomicznej, w tym zarówno narody, jak i inne grupy społeczne znajdujące się wewnątrz podstawowych społeczności ludzkich (np. klasy i warstwy społeczne, grupy zawodowe, wyznaniowe, narodowościowe); - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>grupa społeczna</i>, <i>zbiorowość</i>, <i>więź społeczna</i>, <i>rola społeczna</i>, <i>rodzina</i>, <i>socjalizacja</i>, <i>umowa społeczna</i>, <i>dobro wspólne</i> (<i>bonum commune</i>), <i>liberalizm</i>; - wie, kim byli Arystoteles i Platon, oraz omawia ich dokonania; - zna głównych twórców nowożytnych teorii umowy społecznej: John Locke, Thomas Hobbes, Jean-Jacques Rousseau

¹ Aby nie powtarzać wielokrotnie zapisów wynikających z wymagań szczegółowych podstawy programowej, autorzy planu wynikowego w odniesieniu do zagadnień społecznych przyjęli zasadę, że jeśli np. w lekcji 1. zostało ujęte wymaganie I.1. podstawy programowej [„1. Wiedza o podstawach życia społecznego. Uczeń: 1) wyjaśnia, dlaczego człowieka rozumie się w tradycji jako »istotę społeczną« (*animal sociale*), charakteryzuje odgrywane przez niego role społeczne oraz znaczenie życia społecznego dla jego rozwoju i spełnienia”], to w kolejnych lekcjach, mimo że częściowo także odnoszą się do tego wymagania, już się ono nie pojawia. Pełne zestawienie treści programowych z odniesieniem do wymagań szczegółowych podstawy programowej znajduje się w programie nauczania (I. Modzelewska-Rysak, L. Rysak, *Historia i teraźniejszość. Program nauczania. Liceum i technikum. Zakres podstawowy*) oraz w rozkładzie materiału (I. Modzelewska-Rysak, L. Rysak, *Rozkład materiału nauczania. Historia i teraźniejszość. Liceum i technikum. Zakres podstawowy*).

² Wymagania uwzględniają wiedzę i umiejętności wyniesione przez ucznia ze szkoły podstawowej oraz wynikające z treści poszczególnych tematów (lekcji) podręcznika: I. Modzelewska-Rysak, L. Rysak, K. Wilczyński, A. Cisek, *Historia i teraźniejszość. Podręcznik. Liceum i technikum. Część 1*, WSiP, Warszawa 2022.

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
2	Obywatele	- charakteryzuje rolę państwa w życiu obywatela i rolę obywatela w funkcjonowaniu państwa; - wskazuje zadania państwa wobec obywatela oraz powinności obywatela względem państwa	- charakteryzuje państwo jako zorganizowane społeczeństwo (<i>res publica</i>); - wyjaśnia, jakie są podstawowe zadania państwa wobec jego obywateli oraz obowiązki obywateli względem ich państwa; - omawia sposoby nabycia obywatelstwa, ze zwróceniem szczególnej uwagi na uregulowania obowiązujące w polskim prawodawstwie; - omawia obowiązki obywatela RP zapisane w <i>Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej</i> z 1997 r.; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>obywatel, obywatelstwo, wspólnota, republika (res publica), prawa i obowiązki obywatelskie, prawa polityczne</i>;
3	Naród	- charakteryzuje postawy: patriotyczną, szowinistyczną i kosmopolityczną; - wskazuje przykłady postaw patriotycznych w Polsce i na świecie	- wyjaśnia proces tworzenia się narodu oraz różnorodność kontekstów znaczeniowych tego pojęcia; - wyjaśnia, na czym polega patriotyzm oraz czym różni się od szowinizmu i kosmopolityzmu; - wskazuje przykłady postaw patriotycznych we współczesnym świecie; - omawia koncepcje powstania narodu: etniczno-kulturową i polityczną; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>migracja, emigracja, imigracja, tutejszy, naród, tożsamość narodowa, patriotyzm, nacjonalizm, szowinizm, ksenofobia, kosmopolityzm, internacjonalizm</i>
4	Państwo	- omawia proces kształtowania się państwa; - nazywa atrybuty państwa; - wskazuje we współczesnym świecie państwa narodowe i wielonarodowe; - określa i charakteryzuje stosunek do dobra wspólnego w różnych klasycznych typach ustrojów politycznych (monarchia, arystokracja, demokracja, tyrania, oligarchia, ochłokracja), a także we współczesnych demokracjach; - rozumie i wyjaśnia, na czym polega demokracja w wersji klasycznej (jako sposób wybierania rządzących)	- wymienia i charakteryzuje podstawowe atrybuty państwa; - przedstawia zarówno klasyczną typologię ustrojów politycznych (monarchia, arystokracja, demokracja oraz tyrania, oligarchia i ochłokracja), jak i współczesną demokrację, uwzględniając stosunek do dobra wspólnego i sposób sprawowania rządów; - wyjaśnia, na czym polega demokracja w wersji klasycznej (jako sposób wyznaczania rządzących); - omawia dążenie do utworzenia państwa narodowego na przykładzie Włoch i Niemiec; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>państwo, władza państwowa, organy państwa, suwerenność, terytorium państwa, demokracja, oligarchia, arystokracja, monarchia, tyrania, ochłokracja, państwo narodowe</i>; - zna postać Georga Jellinka (twórcy trójelementowej teorii państwa)
5	Powstanie II Rzeczypospolitej	- rozumie proces odzyskiwania niepodległości przez Polskę; - wskazuje różne formy działań patriotycznych i niepodległościowych podejmowane Polaków w okresie zaborów (walka zbrojna, dyplomacja, nurt „ku pokrzepieniu serc”, strajki szkolne, praca organiczna i in.), omawia je na przykładach;	- omawia dążenie Polaków w okresie zaborów do odzyskania własnej państwowości i utworzenia państwa narodowego; - wyjaśnia znaczenie procesów kształtowania się granic państwowych i konstituowania się państwa na przykładzie II Rzeczypospolitej; - rozumie znaczenie związków międzypokoleniowych (w rodzinie, w grupach społecznych) dla kultywowania idei niepodległej Rzeczypospolitej w czasie zaborów;

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
		- rozróżnia dwa nurty działań podejmowanych przez Polaków w okresie zaborów – „walkę bezpośrednią” (zbrojną) i „walkę pośrednią” (inne formy przeciwstawiania się zaborcy); - nazywa i opisuje związki państw w nowożytnej Europie oraz omawia je na przykładach; - rozumie i wyjaśnia, na czym polega demokracja w wersji liberalnej (jako polityczny wyraz suwerenności ludu)	- wyjaśnia, na czym polega demokracja w wersji liberalnej (jako polityczny wyraz suwerenności ludu); - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>insurekcja, praca organiczna, międzynarodowe uznanie państwa, Sejm Ustawodawczy, konstytucja, wychowanie propaństwowe, sztafeta pokoleń, zasada suwerenności narodu (ludu), inkorporacja, federacja</i>; - potrafi nazwać i opisać związki państw w nowożytnej Europie oraz omówić je na przykładach
6	Od I do II wojny światowej	- zna i potrafi omówić postanowienia konferencji w Wersalu; - omawia i ocenia działalność Ligi Narodów; - wyjaśnia pojęcie <i>racja stanu</i>	- wyjaśnia, dlaczego po Wielkiej Wojnie twórcy nowego ładu światowego dążyli do tworzenia państw narodowych; - wyjaśnia, na czym polega racja stanu; - uzasadnia znaczenie utrzymywania pokoju w stosunkach międzynarodowych; - omawia zagrożenia wynikające z izolacji państw na arenie międzynarodowej na przykładzie Republiki Weimarskiej i ZSRS; - prezentuje przyczyny upadku ładu wersalskiego; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>konferencja pokojowa, racja stanu, system wersalski, Liga Narodów, demilitaryzacja, izolacjonizm, układ w Rapallo, pakt reński, remilitaryzacja, wojna domowa w Hiszpanii, Anschluss Austrii, konferencja monachijska, pakt Ribbentrop–Mołotow</i>
7	Dwudziestowieczne totalitaryzmy	- charakteryzuje i porównuje dwudziestowieczne ideologie i systemy totalitarne (ZSRS, Włochy, Niemcy); - omawia sposoby „wychowywania nowego obywatela” w państwach totalitarnych; - rozumie i potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>dyktatura, totalitaryzm, komunizm, klasa społeczna, faszyzm, wódz (Duce, Führer)</i>	- charakteryzuje odmienności ustrojów państw demokratycznych i totalitarnych; - wyjaśnia relację państwo–obywatel w systemach totalitarnych; - opisuje ograniczenia wolności i praw obywatelskich w państwach totalitarnych; - definiuje totalitaryzm, biorąc pod uwagę stosunek tego systemu do dobra wspólnego; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>dyktatura, totalitaryzm, komunizm, tzw. rewolucja październikowa, kolektywizacja rolnictwa, centralne zarządzanie, GUŁAG, łagry, klasa społeczna, faszyzm, marsz na Rzym, Wielkie Włochy, nazizm, Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotników (NSDAP), ustawy norymberskie, obozy koncentracyjne, III Rzesza, wódz (Duce, Führer)</i>; - wykorzystuje swoją wiedzę o różnicach między demokracją i totalitaryzmem do analizy różnych zjawisk społecznych i politycznych
	POWTÓRZENIE		

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
II. ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1945–1956			
8	Podstawy nowego porządku Europy i świata po II wojnie światowej	- charakteryzuje i ocenia decyzje podjęte przez zwycięskie mocarstwa w stosunku do pokonanych Niemiec, posługuje się konkretnymi przykładami działań (m.in. reparacje, procesy zbrodniarzy nazistowskich); - opisuje cele powstania i strukturę ONZ; - ocenia rolę ONZ w procesie zapewnienia pokoju na świecie, przedstawia mocne i słabe strony tej organizacji	- charakteryzuje konsekwencje polityczne II wojny światowej, ze szczególnym uwzględnieniem postanowień konferencji wielkiej trójki w sprawie pokonanych Niemiec; - wyjaśnia znaczenie organizacji celowych (np. organizacje polityczne, związki zawodowe, stowarzyszenia) tworzonych przez ludzi dla realizacji ich wspólnych interesów i zadań; - z wykorzystaniem wiedzy o relacjach państw i związkach między państwami charakteryzuje cele i zasady działania ONZ; - omawia strukturę ONZ (główne organy i wybrane organizacje wyspecjalizowane), przedstawia mocne i słabe strony jej funkcjonowania; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>koalicja antyhitlerowska, konferencje wielkiej trójki, sowiecka strefa wpływów, Karta atlantycka, Deklaracja Narodów Zjednoczonych, Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ), Karta Narodów Zjednoczonych, Rada Bezpieczeństwa ONZ, organizacje wyspecjalizowane ONZ</i>
9	Zakończenie II wojny światowej oraz jej społeczne i prawne dziedzictwo	- omawia dziedzictwo II wojny światowej w odniesieniu do świata w wymiarze: politycznym, prawnym, społecznym, ekonomicznym i kulturowym; - omawia dziedzictwo II wojny światowej w odniesieniu do Polski w wymiarze: politycznym, prawnym, społecznym, ekonomicznym i kulturowym, odwołuje się do konkretnych przykładów	- charakteryzuje konsekwencje polityczne, społeczne, ekonomiczne i kulturowe II wojny światowej dla świata; - charakteryzuje skutki II wojny światowej dla Polski w wymiarze politycznym, społecznym, ekonomicznym i kulturowym; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>wojna, wypowiedzenie wojny, wojna totalna, pokój (traktat pokojowy), rozejm, zawieszenie broni, kapitulacja (bezwarunkowa kapitulacja), deportacja, czystka etniczna, zbrodnia przeciwko ludzkości, genocide (ludobójstwo), zbrodnie wojenne, zniszczenia wojenne, straty wojenne</i>
10	Powstanie bloku wschodniego	- wyjaśnia genezę i znaczenie pojęcia <i>żelazna kurtyna</i>; - omawia na przykładach proces sowietyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej; - charakteryzuje funkcjonowanie bloku wschodniego w Europie; - omawia kierunki migracji ludności polskiej po II wojnie światowej; - analizuje zmiany w składzie narodowościowym społeczeństwa polskiego po II wojnie światowej, wskazuje przyczyny i skutki	- wymienia państwa wchodzące w skład bloku wschodniego; - omawia migracje w Europie Środkowej i Wschodniej po II wojnie światowej; - przedstawia zmiany struktury narodowościowej Polski w konsekwencji II wojny światowej oraz powojennych zmian granic i migracji; - prezentuje środki i etapy zniewolenia państw bloku wschodniego przez Sowietów; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>żelazna kurtyna, repatriacja, reemigracja, finlandyzacja, sowietyzacja, blok wschodni, Kominform, Rada Wzajemnej Pomocy Gospodarczej (RWPG), taktyka salami, Apel sztokholmski</i>

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
11	Ustanowienie władzy komunistycznej w Polsce	- omawia wpływ systemu totalitarnego (m.in. terror, propaganda, gospodarka planowa, rządy monopartyjne) na jednostkę na przykładzie Polski po II wojnie światowej; - rozumie i omawia rolę <i>Konstytucji PRL</i> z 1952 r. jako narzędzia sowyetyzacji Polski	- omawia, z wykorzystaniem wiedzy o państwie i jego atrybutach, problem niepodległości Polski oraz specyfikę polskiej państwowości po 1945 r.; - prezentuje politykę polskich ośrodków władzy w kraju i na emigracji po II wojnie światowej; - wyjaśnia pojęcie <i>okupacja przez przedstawiciela</i> na przykładzie modelu kontroli Polski Ludowej przez Związek Sowiecki; - charakteryzuje najważniejsze mechanizmy sowyetyzacji Polski w latach 1945–1956 (terror, propaganda, gospodarka planowa, rządy monopartyjne); - charakteryzuje <i>Konstytucję PRL</i> z 1952 r., uwzględnia zawarte w niej określenie suwerena („lud pracujący”), a także jej charakter propagandowy i fasadowość w stosunku do realnych rządów PZPR; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>linia Curzona</i>, <i>Manifest PKWN</i>, <i>mit założycielski</i>, <i>proces szesnastu</i>, <i>referendum</i>, tzw. <i>referendum ludowe</i>, <i>demokracja ludowa</i>, <i>nowomowa</i>, <i>Rząd RP na Uchodźstwie</i>; - potrafi rozwinąć skróty: PSL (Polskie Stronnictwo Ludowe), PRL (Polska Rzeczpospolita Ludowa); - potrafi rozwinąć skróty i omówić znaczenie organów władzy, partii lub służb: KRN (Krajowa Rada Narodowa), PKWN (Polski Komitet Wyzwolenia Narodowego), TRJN (Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej), PPR (Polska Partia Robotnicza), PZPR (Polska Zjednoczona Partia Robotnicza), MBP (Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego), UB (Urząd Bezpieczeństwa), MO (Milicja Obywatelska), KBW (Korpus Bezpieczeństwa Wewnętrznego); - wie, kim były wymienione postacie, oraz omawia ich historyczną rolę: Bolesław Bierut, Władysław Gomułka, Konstanty Rokossowski, Stanisław Mikołajczyk, Leopold Okulicki, Jan Jankowski, Kazimierz Pużak
12	Druga okupacja sowiecka w Polsce – legalna opozycja i zbrojny opór	- omawia formy oporu społeczeństwa polskiego wobec sowyetyzacji państwa – walka zbrojna, legalna opozycja polityczna, praca kulturowa; - zna i potrafi omówić działania Żołnierzy Niezłomnych (Wyklętych), m.in. rtm. Witolda Pileckiego, ppłk. Łukasza Cieplińskiego, Danuty Siedzikówny „Inki”	- charakteryzuje rozmaite reakcje społeczeństwa polskiego na rządy komunistów w Polsce, w tym główne formy sprzeciwu i oporu wobec komunizmu (do 1956 r.) – w formie walki zbrojnej, opozycji politycznej, pracy kulturowej, zaangażowania na bezspornych polach pracy dla kraju; - w kontekstach powstańczej walki Żołnierzy Niezłomnych (rtm. Witold Pilecki, ppłk Łukasz Ciepliński, Danuta Siedzikówna „Inka”) wymienia przykłady wierności zasadom i męstwa różnych postaci wobec prześladowców; - na przykładach wskazuje zakres działań Żołnierzy Wyklętych; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>druga okupacja sowiecka</i>, <i>bezpieka</i>, <i>zbrojne podziemie antykomunistyczne (niepodległościowe)</i>, <i>Żołnierze Niezłomni (Wyklęci)</i>; - zna i potrafi rozwinąć skróty lub kryptonimy: NIE (organizacja „Niepodległość”), DSZ (Delegatura Sił Zbrojnych na Kraj), „WiN” (Zrzeszenie „Wolność i Niezawisłość”), NZW (Narodowe Zjednoczenie Wojskowe)

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
13	Powojenna odbudowa Europy Zachodniej i kwestia niemiecka	- wyjaśnia znaczenie planu Marshalla dla powojennej odbudowy Europy Zachodniej oraz dla tzw. cudu gospodarczego w RFN i późniejszej integracji gospodarczej państw zachodnich; - omawia procesy powstania RFN i NRD	- wyjaśnia, jakie znaczenie miał plan Marshalla oraz czym był „cud gospodarczy” w RFN; - stosuje swoją wiedzę o związkach państw i pokrewieństwie narodów do charakterystyki początków integracji europejskiej na polu gospodarczym i politycznym (do 1957 r.) ze wskazaniem jej głównych powodów politycznych (obawa przed ekspansją sowiecką, przygotowanie się na odbiór amerykańskiej pomocy w ramach planu Marshalla); - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>4D</i> (<i>denazyfikacja, demilitaryzacja, dekartelizacja / demonopolizacja, demokratyzacja</i>), <i>Bizonia, Trizonia, chrześcijańska demokracja (chadecja)</i>, <i>plan Marshalla (Europejski Program Odbudowy)</i>, <i>niemiecki „cud gospodarczy”</i>, <i>blokada Berlina</i>, <i>społeczna gospodarka rynkowa</i>, <i>Organizacja Europejskiej Współpracy Gospodarczej (OEEC)</i>; - wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: George Marshall, Konrad Adenauer, Ludwig Erhard; - zna i potrafi rozwinąć skróty: NRD (Niemiecka Republika Demokratyczna), RFN (Republika Federalna Niemiec)
14	Początki zimnej wojny	- wyjaśnia genezę i znaczenie pojęcia <i>zimna wojna</i>; - porównuje cele utworzenia NATO i Układu Warszawskiego oraz omawia i ocenia działanie tych paktów wojskowych	- wyjaśnia genezę i znaczenie pojęć <i>zimna wojna</i> oraz <i>żelazna kurtyna</i>; - wyjaśnia znaczenie powstania NATO i Układu Warszawskiego; - opisuje wojnę koreańską jako ważny przejaw zimnowojennej konfrontacji mocarstw; - wyjaśnia pojęcie <i>wojna zastępcza</i>; - wie, kim był Kim Ir Sen, i omawia jego historyczną rolę; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>doktryna Trumana</i>, <i>doktryna (polityka) powstrzymywania</i>, <i>supermocarstwo</i>, <i>państwo satelickie</i>, <i>wyścig zbrojeń</i>, <i>dwubiegunowy układ sił</i>, <i>Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego</i>, <i>Układ Warszawski</i>; - potrafi rozwinąć skróty: NATO (<i>North Atlantic Treaty Organization</i>), <i>Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego</i>, <i>Sojusz Północnoatlantycki</i>
15	Terror i przebudowa gospodarki w Polsce w latach 1944–1956	- przedstawia proces powojennej odbudowy Polski; - omawia kierunki migracji ludności polskiej po II wojnie światowej. - charakteryzuje zmiany, jakie zaszły w strukturze społeczeństwa polskiego po II wojnie światowej; - omawia zmiany, które zaszły na polskiej wsi w wyniku reformy rolnej, oraz kwestię kolektywizacji polskiego rolnictwa na wzór sowiecki	- przedstawia powojenną odbudowę kraju, procesy industrializacji, charakteryzuje zmiany polskiej wsi w wyniku reformy rolnej i kwestię jej kolektywizacji na wzór sowiecki; - charakteryzuje zmiany zachodzące w okresie powojennym w strukturze społeczeństwa polskiego; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Obława Augustowska</i>, <i>reforma rolna</i>, <i>kolektywizacja rolnictwa</i>, <i>rolnicza spółdzielnia produkcyjna</i>, <i>centralne planowanie</i>, <i>nacjonalizacja przemysłu</i>, <i>industrializacja</i>, <i>bitwa o handel</i>, <i>reglamentacja towarów</i>, <i>warstwa społeczna</i>, <i>kułak</i>, <i>współzawodnictwo pracy</i>, <i>stachanowiec</i>; - potrafi rozwinąć skrót PGR (<i>Państwowe Gospodarstwo Rolne</i>) i wyjaśnić znaczenie tego terminu

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
16	Polska w latach 1944–1956 – życie społeczne	• przedstawia proces powojennego zagospodarowania Ziemi Zachodnich i Północnych i ich integracji z resztą Polski; • omawia kierunki migracji ludności polskiej po II wojnie światowej	• charakteryzuje najważniejsze mechanizmy sowyetyzacji Polski w latach 1945–1956 (propaganda); • potrafi rozwinąć skróty: ZHP (Związek Harcerstwa Polskiego), ZMP (Związek Młodzieży Polskiej), OH ZMP (Organizacja Harcerska ZMP), SP (Służba Polsce) i omówić znaczenie tych organizacji młodzieżowych dla komunistycznej władzy; • przedstawia zagospodarowanie Ziemi Zachodnich i Północnych i ich integrację z resztą Polski; • omawia rolę szkół, organizacji młodzieżowych i kultury w działaniach komunistycznych władz zmierzających do sowyetyzacji polskiego społeczeństwa; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>propaganda, indoktrynacja, socrealizm, cenzura (Główny Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk), Ziemia Zachodnie i Północne (tzw. Ziemia Odzyskane), szabrownicy</i>
17	Prześladowania religijne w bloku wschodnim w latach 40. i 50. XX w.	• przedstawia, jaki był stosunek władz komunistycznych w Polsce do Kościoła katolickiego; • nazywa i omawia sposoby walki reżimu PRL z Kościołem (m.in. aresztowanie i uwięzienie prymasa Wyszyńskiego, politykę rozdziału Kościoła od państwa, laicyzację); • wymienia formy represji stosowane przez władze państwowe wobec Kościoła katolickiego w bloku wschodnim; • określa sytuację administracyjną Kościoła katolickiego w Polsce po II wojnie światowej; • ukazuje, jakimi posunięciami komunistów próbowali pozyskać Kościół dla własnych celów	• objaśnia różne modele relacji Kościołów i innych związków wyznaniowych z państwem, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji i współczesności Rzeczypospolitej; • wyjaśnia problemy, przed którymi stanął Kościół katolicki w Polsce w związku z powojennymi zmianami granic i przesiedleniami ludności; • na przykładzie Polski omawia formy represji stosowane przez komunistyczne władze państwowe wobec Kościoła katolickiego w bloku wschodnim; • przedstawia formy represji wobec Kościoła i związków wyznaniowych w wybranych państwach bloku wschodniego; • omawia postawę prymasa Stefana Wyszyńskiego (<i>Non possumus!</i>, internowanie w latach 1953–1956) jako przykład wierności zasadom i męstwa wobec prześladowców; • charakteryzuje główne formy oporu polskiego społeczeństwa wobec państwowej ateizacji (do 1956 r.); • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: prymas Stefan Wyszyński, prymas Józef Mindszenty, bp Antoni Baraniak, bp Czesław Kaczmarek; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>ateizacja, Kościół, związek wyznaniowy, konkordat, Stolica Apostolska, proces kurii krakowskiej, „księża patrioci”</i>
18	Azja po II wojnie światowej	• omawia proces przejęcia władzy w Chinach przez komunistów; • charakteryzuje rządy Mao Zedonga, kładąc nacisk na zbrodnie ludobójstwa, prześladowania religijne; • omawia genezę państwa Izrael; • przedstawia znaczenie powstania państwa Izrael dla sytuacji na Bliskim Wschodzie i polityki międzynarodowej; • przedstawia podstawowe zasady syjonizmu;	• charakteryzuje znaczenie przejęcia władzy w Chinach przez komunistów w 1949 r. oraz system rządów Mao Zedonga – największe ludobójstwo po 1945 r. (w czasie wielkiego skoku), prześladowanie religii; • wyjaśnia znaczenie powstania państwa Izrael dla sytuacji na Bliskim Wschodzie i dla polityki międzynarodowej; • omawia podstawowe zasady syjonizmu; • charakteryzuje genezę i zasady islamizmu; • wyjaśnia pojęcie <i>dekolonizacja</i> oraz wskazuje jej główne etapy i konsekwencje;

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
		- zna genezę i potrafi omówić cechy i znaczenie islamizmu; - rozumie przyczyny odmienności gospodarczo-politycznej Bliskiego i Dalekiego Wschodu	- przedstawia główne czynniki determinujące powojenną historię Japonii, Chin, Indii, Pakistanu i Izraela; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>demilitaryzacja, decentralizacja, Międzynarodowy Trybunał Wojskowy dla Dalekiego Wschodu, wielki skok, bierny opór, syjonizm, islamizm, konflikt bliskowschodni, dekolonizacja</i>; - wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Mahatma Gandhi, Chiang Kai-shek, Mao Zedong
	POWTÓRZENIE		
III. ŚWIAT I POLSKA W LATACH 1956–1970			
19	Destalinizacja w bloku wschodnim	- charakteryzuje opór społeczeństw Europy Środkowej wobec komunizmu na przykładzie wystąpień i powstań antykomunistycznych w Pilźnie i Berlinie (1953 r.); - potrafi krytycznie przeanalizować tzw. tajny referat Chruszczowa; - omawia skutki referatu Chruszczowa dla państw bloku wschodniego; - charakteryzuje proces destalinizacji	- charakteryzuje opór społeczeństw Europy Środkowej wobec komunizmu na przykładzie powstania antykomunistycznego w Berlinie (NRD, 1953 r.) oraz wydarzeń w Pilźnie (Czechosłowacja, 1953 r.); - charakteryzuje proces destalinizacji i wskazuje jego ograniczenia (na podstawie głównych tez tzw. tajnego referatu Chruszczowa z 1956 r.); - wyjaśnia znaczenie ucieczki Józefa Światły i audycji radiowej <i>Za kulisami bezpieki i partii</i> dla procesu destalinizacji w Polsce; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>powstanie czerwcowe (berlińskie), destalinizacja, odwilż, tajny referat Chruszczowa, kult jednostki</i>; - wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Nikita Chruszczow, Józef Światło; - zna i potrafi rozwinąć skróty: MSW (Ministerstwo Spraw Wewnętrznych), SB (Służba Bezpieczeństwa)
20	Rok 1956 w Polsce i na Węgrzech	- charakteryzuje opór społeczeństw Europy Środkowej wobec komunizmu na przykładzie powstań antykomunistycznych w Poznaniu i na Węgrzech (1956 r.); - porównuje przyczyny i skutki wystąpień w Berlinie (1953 r.) i na Węgrzech (1956 r.); - opisuje genezę, przebieg i skutki wystąpień 1956 r. w Polsce	- charakteryzuje opór społeczeństw Europy Środkowej wobec komunizmu na przykładzie powstań antykomunistycznych w Poznaniu i na Węgrzech (1956 r.); - wyjaśnia, na czym polegał przełom 1956 r. w Polsce i wskazuje jego najważniejsze etapy (poznański Czerwiec, dojście Gomułki do władzy); - porównuje przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń w Pilźnie i Berlinie w 1953 r. oraz w Poznaniu i na Węgrzech w 1956 r.; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Insurekcja Poznańska (Powstanie Poznańskie, Poznański Czerwiec), puławianie, natolińczycy, Polski Październik, „polska droga do socjalizmu”, odwilż popaździernikowa, „socjalizm z ludzką twarzą”, powstanie węgierskie, głosowanie bez skreśleń</i>; - wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Edward Ochab, Józef Cyrankiewicz, Władysław Gomułka, Imre Nagy, János Kádár

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
21	Konfrontacja milenijna – państwo i Kościół w Polsce na przełomie lat 50. i 60. XX w.	- omawia rolę Kościoła katolickiego jako siły przeciwstawiającej się reżimowi komunistycznemu w Polsce, szczegółowo opisuje program duszpasterski prymasa Stefana Wyszyńskiego; - ocenia znaczenie Kościoła w historii państwa polskiego w latach 50. i 60. XX w.; - omawia próbę sił – konfrontację milenijną – między państwem a Kościołem katolickim w Polsce; - wskazuje etapy i omawia znaczenie konfrontacji między komunistyczną władzą a duchowieństwem Kościoła katolickiego w okresie przygotowań do obchodów Milenium Chrztu Polski i Tysiąclecia Państwa Polskiego	- wyjaśnia, na czym polegał przełom 1956 r. w Polsce, w tym wskazuje jego najważniejsze etapy (Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego, uwolnienie prymasa Stefana Wyszyńskiego); - wyjaśnia znaczenie ideowo-moralne duszpasterskiego programu prymasa Stefana Wyszyńskiego (Jasnogórskie Śluby Narodu, Wielka Nowenna, obchody milenijne); - charakteryzuje sposoby walki reżimu PRL z Kościołem w latach 60.; - wskazuje zasługi Kościoła dla integracji Ziem Zachodnich i Północnych z resztą Polski; - zna treść i omawia znaczenie listu biskupów polskich do biskupów niemieckich; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>Jasnogórskie Śluby Narodu Polskiego, Wielka Nowenna, Milenium Chrztu Polski, Tysiąclecie Państwa Polskiego, list biskupów polskich do biskupów niemieckich, konflikt milenijny (konfrontacja milenijna), akcja dekrucyfikacyjna, inwigilacja, Koło Poselskie „Znak”, Klub Inteligencji Katolickiej</i>; - wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: prymas Stefan Wyszyński, abp Karol Wojtyła
22	Świat w okresie zimnowojennej rywalizacji lat 50. i 60. XX w.	- opisuje główne obszary konfrontacji mocarstw w okresie zimnej wojny (w latach 1956–1970); - omawia proces dekolonizacji Afryki i Indochin, w tym zjawisko wojen zastępczych, w kontekście zimnowojennej rywalizacji mocarstw	- wskazuje główne etapy i konsekwencje procesu dekolonizacji; - opisuje główne pola zimnowojennej konfrontacji mocarstw w latach 1956–1970 (Niemcy / Berlin, Kuba, Wietnam); - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>dekolonizacja, wojna zastępcza, II kryzys berliński, kryzys kubański, samostanowienie narodów, Vietcong</i>; - wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: John F. Kennedy, Fidel Castro, Charles de Gaulle, Ho Chi Minh; - zna i potrafi rozwinąć skrót DRW (Demokratyczna Republika Wietnamu)
23	Bliski Wschód i Chiny w latach 50. i 60. XX w.	- omawia główne etapy wojen na Bliskim Wschodzie (lata 50. i 60. XX w.); - szczegółowo opisuje wojnę sześciodniową; - charakteryzuje konflikt sowiecko-chiński w latach 60. XX w.; - wyjaśnia, czym była rewolucja kulturalna w Chinach	- zna najważniejsze etapy wojen bliskowschodnich, ze szczególnym uwzględnieniem wojny sześciodniowej z 1967 r.; - charakteryzuje przyczyny i przejawy antagonizmu sowiecko-chińskiego; - przedstawia cele i przebieg rewolucji kulturalnej w Chinach; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>panarabizm, konflikt sueski, konflikt nad Ussuri, rewolucja kulturalna (w Chinach), maoizm, hunwejbini</i>; - wie, kim były wskazane postacie, i omawia ich historyczną rolę: Gamal Abdel Naser, Jasir Arafat, Dalajlama XIV; - zna i potrafi rozwinąć skrót OWP (Organizacja Wyzwolenia Palestyny)
24	Ku zjednoczonej Europie (Zachodniej)	- zna i omawia genezę oraz treść traktatów rzymskich z 1957 r.; - omawia cele i formy działania EWG, odwołuje się do przykładów; - charakteryzuje i porównuje życie społeczeństw w krajach Europy Zachodniej i w bloku wschodnim w latach 50. i 60. XX w.;	stosuje swoją wiedzę o związkach państw i pokrewieństwie narodów do charakterystyki początków integracji europejskiej na polu gospodarczym i politycznym ze wskazaniem jej głównych powodów ideowych (chrześcijański światopogląd „Ojców Założycieli”), kulturowych (bliskość narodów europejskich) oraz politycznych (obawa przed ekspansją sowiecką, rozwiązanie „problemu niemieckiego” przez integrację gospodarki RFN z innymi gospodarkami zachodnimi);

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
		- wymienia i charakteryzuje zasady społecznej gospodarki rynkowej oraz państwa dobrobytu (opiekuńczego) na przykładzie państw zachodnich lat 60. XX w.; - wyjaśnia, dlaczego doszło do integracji państw Europy Zachodniej oraz jakie czynniki wpłynęły na decyzje ich przywódców; - wyjaśnia różnice między koncepcją państwa opiekuńczego (wdrażaną przede wszystkim przez socjaldemokratów) a koncepcją społecznej gospodarki rynkowej (realizowaną przez zachodnioniemieckich chadeków); - przedstawia, w jaki sposób integracja gospodarcza Europy Zachodniej wpłynęła na dobrobyt mieszkańców państw tego obszaru; - wyjaśnia znaczenie RWPG dla gospodarki ZSRS i innych państw bloku wschodniego	- przedstawia okoliczności zawarcia i główne zasady traktatów rzymskich z 1957 r.; - charakteryzuje funkcjonowanie Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej; - charakteryzuje zmiany w sposobie życia w krajach zachodnich wynikające z rozwoju technologii oraz wzrostu zamożności społeczeństw; - charakteryzuje zasady społecznej gospodarki rynkowej oraz państwa dobrobytu, przedstawia ich przykłady w odniesieniu do świata początku lat 60. XX w. - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>koncepcja federacyjna integracji europejskiej, koncepcja konfederacyjna integracji europejskiej, koncepcja funkcjonalistyczna integracji europejskiej, Europa ojczyzn, Europa regionów, plan Schumana, traktaty rzymskie, państwo opiekuńcze (państwo dobrobytu), społeczna gospodarka rynkowa, socjaldemokracja, Rada Europy, Wspólnoty Europejskie</i>; - zna i potrafi rozwinąć skróty nazw organizacji i instytucji oraz omówić ich rolę w procesie integracji europejskiej: EWWiS (Europejska Wspólnota Węgla i Stali), ETPC (Europejski Trybunał Praw Człowieka), EWG (Europejska Wspólnota Gospodarcza), Euratom (Europejska Wspólnota Energii Atomowej); - omawia znaczenie RWPG dla gospodarki ZSRS i innych państw bloku wschodniego; - wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Robert Schuman, Jean Monnet, Paul-Henri Spaak, Konrad Adenauer
25	Zmiany społeczne i kulturowe na Zachodzie w latach 50. i 60. XX w.	- charakteryzuje przemiany społeczno-obyczajowe (tzw. rewolucję 1968 r.) – genezę, inspiracje, przejawy (wystąpienia studenckie, rewolucja seksualna); - charakteryzuje ruchy pacyfistyczne; - omawia różnice między ekologią a ekologizmem, odwołuje się do przykładów; - wyjaśnia i omawia na przykładach znaczenie kultury masowej oraz kultury młodzieżowej - porównuje rewolucję kulturalną w Chinach z rewolucją kulturalną (obyczajową) lat 60. na Zachodzie; - wyjaśnia znaczenie telewizji dla rozwoju kultury masowej	- charakteryzuje zmiany w sposobie życia w krajach zachodnich wynikające z rozwoju technologii i mediów (telewizja), wzrostu zamożności społeczeństw oraz dorastania pokolenia powojennego; przedstawia ich odpowiedniki w krajach bloku sowieckiego; - wyjaśnia zjawisko kultury masowej i powstawanie w niej osobnego nurtu kultury młodzieżowej; - charakteryzuje przemiany społeczno-obyczajowe określone jako „rewolucja 1968 r.” (m.in. rewolta studencka, rewolucja seksualna) oraz ich intelektualne inspiracje (neomarksizm, nowa lewica); - charakteryzuje idee i ruchy pacyfistyczne; - wskazuje różnicę między ekologią a ekologizmem; - wyjaśnia pojęcie <i>rewolucja kulturalna</i>, wskazując na jej różne konteksty znaczeniowe (jaka jest różnica między chińską „rewolucją kulturalną” a tą na Zachodzie); - porównuje protesty młodzieżowe i ich pacyfikację w Paryżu i Meksyku (1968 r.); - wyjaśnia, dlaczego część skrajnie lewicowych (lewackich) środowisk młodzieżowych podjęła działalność terrorystyczną; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>kultura masowa, komercjalizacja kultury, konsumpcja, kultura młodzieżowa, kontrkultura, rewolucja seksualna, neomarksizm, nowa lewica, pacyfizm, ekologizm, feminizm, Maj 1968, Woodstock, hipisi, społeczeństwo konsumpcyjne</i>

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
26	Religia – Kościół – państwo	- zna i omawia różne modele relacji Kościołów i związków wyznaniowych z państwem; - zna główne postanowienia soboru watykańskiego II, - wskazuje i omawia przemiany, które sobór watykański II zainicjował w Kościele katolickim; - prezentuje działania Kościoła katolickiego w Polsce i posunięcia władz komunistycznych w celu osłabienia wpływu Kościoła na Polaków; - omawia działania Kościoła katolickiego w Polsce na Ziemiach Zachodnich i Północnych	- charakteryzuje sposoby walki reżimu PRL z Kościołem w latach 60. (w tym spychanie ludzi wierzących do statusu obywateli drugiej kategorii); - objaśnia różne modele relacji Kościołów i innych związków wyznaniowych z państwem, ze szczególnym uwzględnieniem tradycji i współczesności Rzeczypospolitej; - wyjaśnia, na czym polegały przemiany w Kościele zainicjowane na soborze watykańskim II i w czasie tzw. reform posoborowych, ze szczególnym uwzględnieniem nauczania o relacjach Kościoła i świata; - wyjaśnia, na czym polegała komunistyczna polityka „rozdziatu Kościoła od państwa”, z wykorzystaniem swojej wiedzy o różnych modelach relacji między związkami wyznaniowymi a państwem; - zna i wyjaśnia pojęcia: <i>państwo teokratyczne, państwo wyznaniowe, państwo ateistyczne, rozdział Kościoła od państwa, neutralność światopoglądowa państwa, państwo świeckie (laickie), państwo ateistyczne, laicyzm, laicyzacja, sekularyzm, indyferentyzm, sobór powszechny, aggiornamento, ekumenizm, Urząd do spraw Wyznań, Departament IV MSW, „obywatel drugiej kategorii”</i>
27	Rok 1968 w Polsce i Czechosłowacji	- charakteryzuje przyczyny, przebieg i skutki tzw. wydarzeń 1968 r. w Polsce; - porównuje protesty młodzieżowe w Polsce i na świecie w 1968 r.; - omawia przyczyny, przebieg i skutki Praskiej Wiosny 1968 r., ze zwróceniem szczególnej uwagi na interwencję Układu Warszawskiego w Czechosłowacji oraz związane z tym protesty społeczne	- charakteryzuje przebieg tzw. wydarzeń 1968 r. w Polsce i ich różne konteksty (walka frakcyjna w PZPR z użyciem propagandy antysemitkiej, wolnościowe dążenia narodu polskiego); - wyjaśnia, czym była Praska Wiosna 1968 r. i interwencja wojsk Układu Warszawskiego w Czechosłowacji; - wyjaśnia znaczenie pojęcia <i>doktryna Breżniewa</i>; - porównuje protesty młodzieży w Polsce, Francji i Meksyku w 1968 r.; - zna i wyjaśnia pojęcia: „Ślęzacy”, „partyzanci”, „komandosi”, <i>Marzec 1968, nagonka antysyjonistyczna, emigracja pomarcowa, list otwarty, List 34, „aktyw robotniczy”, Praska Wiosna, interwencja, koncepcja „ograniczonej suwerenności”, samospalenie</i>; - wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczną rolę: Jacek Kuroń, Karol Modzelewski, Władysław Gomułka, Edward Gierek, Mieczysław Moczar, Leszek Kołakowski, Adam Michnik, Henryk Szlajfer, Alexander Dubček, Gustáv Husák, Leonid Breżniew; - wyjaśnia znaczenie haseł „Studenci do nauki, literaci do pióra!”, „Precz z syjonizmem!”, „Syjoniści do Izraela!”; - zna i potrafi rozwinąć skróty oraz omówić rolę formacji milicyjnych: ZOMO (Zmotoryzowane Odwoły Milicji Obywatelskiej), ORMO (Ochotnicza Rezerwa Milicji Obywatelskiej)

Lekcja	Temat	Cele lekcji. Uczeń:	Wymagania. Uczeń:
28	Schyłek rządów Gomułki i Grudzień 1970	• omawia i ocenia znaczenie Ostpolitik Willy'ego Brandta – zmiany polityki RFN wobec krajów Europy Środkowej i Wschodniej; • wyjaśnia znaczenie podpisanego 7 grudnia 1970 r. układu między PRL a RFN o podstawach normalizacji wzajemnych stosunków; • omawia przyczyny, przebieg oraz ocenia skutki wydarzeń Grudnia 1970; • przedstawia pogrudniowe represje wobec uczestników protestów na Wybrzeżu	• omawia znaczenie nomenklatury w funkcjonowaniu systemu polityczno-społeczno-gospodarczego PRL; • charakteryzuje przynależność do partii komunistycznej jako główną ścieżkę kariery zawodowej i dobrobytu materialnego oraz jeden z mechanizmów sowyetyzacji Polski; • wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie Ostpolitik kanclerza Willy'ego Brandta; • wyjaśnia znaczenie tzw. kwestii polskiej granicy zachodniej (do 1970 r.); • charakteryzuje przebieg Grudnia 1970 r. i jego polityczne skutki (odejście Władysława Gomułki z funkcji szefa partii); • przedstawia, jak doszło do usunięcia Władysława Gomułki ze stanowiska I sekretarza KC PZPR; • zna i wyjaśnia pojęcia: <i>nomenklatura, mała stabilizacja, gospodarka niedoboru, „regulacja” cen, Czarny Czwartek, Grudzień 1970, ścieżki zdrowia, komitet strajkowy, postulaty strajkowe, porozumienie strajkujących z władzami</i>; • wie, kim były wymienione postacie, i omawia ich historyczne rolę: Willy Brandt, Zbigniew Godlewski („Janek Wiśniewski”), Stanisław Kociołek, Edward Gierek
	POWTÓRZENIE		